

**МІНІСТЕРСТВО З ПИТАНЬ РЕІНТЕГРАЦІЇ
ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ**

площа Лесі Українки, 1, м. Київ, 01196, тел. (044) 284-77-13, (044) 536-92-34

E-mail: info@mtot.gov.ua, сайт: www.mtot.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 40446210

від _____ 20__ р. № _____ На № _____ від _____ 20__ р.

**Голові Комітету з питань
зовнішньої політики та
міжпарламентського
співробітництва
Верховної Ради України
Мережко О. О.**

Шановний Олександрє Олександровичу!

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України опрацювало Ваш лист від 24.12.2020 № 04-19/5-2020/250762, надісланий на адресу Кабінету Міністрів України, та надає інформаційно-довідкові матеріали до комітетських слухань на тему: «Зовнішньополітичні аспекти деокупації АР Крим та міста Севастополь: парламентський вимір» (додаються).

Додаток: на 10 арк.

З повагою

**Заступник Міністра
з питань європейської інтеграції**

Ігор ЯРЕМЕНКО

Петруньок Борис 044-536-92-56

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат [58E2D9E7F900307B0400000F2E82F00611D8800](#)

Підписувач [Яременко Ігор Олександрович](#)

Дійсний з [11.09.2020](#) по [11.09.2022](#)

Міністерство з питань реінтеграції
тимчасово окупованих територій
України

Довідкові матеріали до комітетських слухань на тему: «Зовнішньополітичні аспекти деокупації АР Крим та міста Севастополь: парламентський вимір»

(Верховна Рада України, м. Київ, 20 січня 2021 року)

1. Поточний стан окупованих територій АРК та м. Севастополь

Ситуація з порушенням прав людини на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя

Окупаційна адміністрація Російської Федерації продовжує системно порушувати права людини на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя.

Узагальнену оцінку поточної ситуації з порушенням прав людини на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя було надано Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй в резолюції від 16.12.2020 «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна». Мінреінтеграції, в межах компетенції, здійснює моніторинг ситуації з дотриманням прав людини на тимчасово окупованих територіях України. Моніторинг випадків порушень також активно здійснюють недержавні правозахисні організації, зокрема, Кримська правозахисна група, КримСОС, тощо.

Традиційно можна виокремити такі випадки порушень прав людини, порушень міжнародного гуманітарного права на тимчасово окупованій території Кримського півострова.

1. РФ продовжує переслідування спільнот, що, принаймні потенційно можуть виявляти нелояльність до окупаційної адміністрації в Криму (зокрема, українців і кримських татар). Фактично, такі дії мають бути кваліфіковані, як переслідування за етнічною та релігійною ознакою. (Переслідування мусульманських релігійних організацій, «Хізб ут-Тахрір», «Таблігі Джемат», релігійної організації «Свідки Єгови», що свавільно визнані «екстремістськими»; переслідування громади Православної Церкви України; переслідування політичних і громадських організацій – зокрема, представницького органу Меджлису кримськотатарського народу, громадського руху родин політ'язнів «Кримська солідарність», представників Українського культурного центру).

2. Посилено відповідальність за публічні заклики чи дії, що можуть бути оцінені окупаційною адміністрацією як такі що ставлять під сумнів «російський» статус Кримського півострова. Федеральним конституційним законом Російської Федерації від 14.03.2020 № 1-ФКЗ «О совершенствовании регулирования отдельных вопросов организации и функционирования публичной власти» було запропоновано низку змін до Конституції Російської Федерації. Зокрема, статтю 67 було доповнено частиною 2¹, відповідно до якої «Російська Федерація забезпечує захист свого суверенітету і територіальної цілісності. Дії (за винятком делімітації, демаркації, редемаркації державного кордону Російської Федерації з суміжними державами), спрямовані на відчуження частини території Російської Федерації, а також заклики до таких дій не допускаються». Статтю 79 Конституції було викладено в новій редакції, що, фактично, встановила пріоритет національного законодавства Російської

Федерації над міжнародними договорами. Зміни до Конституції Російської Федерації були підтримані на Всеросійському голосуванні з питання затвердження змін до Конституції Російської Федерації (24 червня - 01 липня 2020 року), і 04 липня 2020 року вступили в силу на підставі Указу Президента РФ від 03.07.2020 № 445 «Об официальном опубликовании Конституции Российской Федерации с внесенными в нее поправками». Відповідні зміни до Конституції РФ підтвердили положення статті 280.1 Кримінального кодексу РФ, якою передбачено кримінальне покарання за «публічні заклики до здійснення дій, направлених на порушення територіальної цілісності Російської Федерації, здійснені особою після її притягнення до адміністративної відповідальності за аналогічні діяння впродовж одного року».

Вказана норма була додатково посилена. Федеральним законом від 08.12.2020 № 425-ФЗ Кримінальний кодекс РФ було доповнено статтею 280.2 «Порушення територіальної цілісності Російської Федерації», відповідно до якої «відчуження частини території Російської Федерації, або інші дії (за винятком делімітації, демаркації, редемаркації державного кордону Російської Федерації з суміжними державами), спрямовані на відчуження частини території Російської Федерації, за відсутності ознак злочинів, передбачених статтями 278, 279 і 280.1 цього Кодексу, - караються позбавленням волі на строк від шести до десяти років». Застосування відповідних норм на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя прямо суперечить статті 64 IV Женевської конвенції.

3. В ситуації пандемії Covid-19 Російська Федерація демонструє абсолютну неспроможність гарантувати базовий рівень надання послуг з охорони здоров'я для мешканців ТОТ АР Крим та м. Севастополя. Рівень тестування населення від початку пандемії був і залишається недостатнім. При цьому, за оцінками правозахисників, «офіційна» статистика захворюваності явно є заниженою – наприклад, не фіксуються випадки захворювання особового складу ЗС РФ на Кримському півострові.

Від початку пандемії на Кримському півострові відчувається дефіцит медичних працівників відповідної кваліфікації, є проблеми із забезпеченням обладнанням медичних закладів. Станом на грудень 2020 року, завантаженість медичних стаціонарів є критичною, бригади швидкої допомоги недоукомплектовані персоналом. За оцінкою Кримської правозахисної групи, станом на 25 грудня 2020 року, в аптеках півострова спостерігався серйозний дефіцит медичних препаратів, що використовуються для лікування ускладнень спричинених Covid-19, зокрема, пневмоній. Загалом, було досліджено асортимент в 124-х аптеках 13-ти кримських міст¹.

В ситуації що склалася, погіршилися умови утримання незаконно засуджених і ув'язнених на Кримському півострові громадян України. В місцях досудового утримання, як на території Кримського півострова (м. Сімферополь), так і на території РФ (в СІЗО м. Ростов-на-Дону, м. Москва, тощо) не забезпечуються базові санітарно-гігієнічні умови перебування. Зокрема, затримані не забезпечені індивідуальними засобами захисту, не мають доступу до отримання медичних послуг належної якості. Навіть після виявлення коронавірусної інфекції в утримуваних, вони не отримують всього належного лікування. При

¹ В аптеках Криму значний дефіцит ліків для лікування пневмонії, викликані COVID-19
<https://crimeahrg.org/uk/v-aptekah-krimu-znachnij-deficizit-likiv-dlya-likuvannya-pnevmonii%d1%97-viklikano%d1%97-covid-19/>

цьому, велика кількість випадків захворювання, навіть у випадку підтвердження пневмонії в хворого, не діагностується. Запровадження карантинних заходів в СІЗО – фактично означає ізоляцію осіб з ознаками ГРВІ і погіршення умов їх утримання². В місцях утримання фіксувалися випадки інфікування Covid-19 фігурантів так званої «справи Хізб-ут-Тахрір».

Незважаючи на поширення коронавірусної інфекції на ТОТ, не було зупинено пасажирське сполучення (в тому числі – авіаційне і залізничне) Кримського півострова з великими адміністративними центрами Російської Федерації. Окупаційна адміністрація проводила масові заходи, зокрема, 24 червня 2020 року у Керчі, Сімферополі та Севастополі було проведено «паради перемоги».

4. Російська Федерація продовжує здійснювати незаконний призов до ЗС РФ на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя. Мешканців Криму, що відмовляються від проходження служби, переслідують за звинуваченнями на підставі статті 328 Кримінального кодексу РФ «Ухилення від проходження військової чи альтернативної цивільної служби». За інформацією Кримської правозахисної групи, станом на грудень 2020 року, за відповідною статтею в Криму було порушено 163 кримінальних справи³. Такі дії РФ є прямим порушенням статті 51 IV Женевської конвенції.

5. Російська Федерація продовжує переміщення власних громадян на тимчасово окуповану територію Кримського півострова. За оцінкою Кримської правозахисної групи, з моменту початку тимчасової окупації до АР Крим та м. Севастополя, на ТОТ перемістилося принаймні 205 559 осіб з території РФ (дані – Федеральної служби державної статистики)⁴. Вказана цифра не враховує переміщення військового і цивільного персоналу ЗС РФ, бюрократичного персоналу органів окупаційної адміністрації. (На території Кримського півострова працює російська програма іпотеки для військових «Военный переезд»⁵). При цьому, статистичні дані враховують лише осіб, що мають офіційну кримську реєстрацію. Відповідно до частини VIII статті 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, такі дії РФ можуть бути кваліфіковані як військовий злочин.

6. Окупаційна адміністрація імовірно використовує позасудові засоби тиску на незаконно утримуваних осіб. В жовтні 2020 року було вчинено напад на родину незаконно засудженого Олега Приходька. До інциденту були причетні сусіди сестри Олега Приходька. Фактично, однією з цілей РФ в Криму є маргіналізація проукраїнськи налаштованих мешканців півострова і їх родин, розрив базових соціальних зв'язків в локальних громадах.

Традиційно фіксовані порушення прав людини і порушення міжнародного гуманітарного права на ТОТ АР Крим так само продовжують здійснюватися (порушення

² 23.10.2020 В симферопольском СИЗО закрывают камеры на карантин и не тестируют узников – правозащитники <https://www.ukrinform.ru/rubric-crimea/3122699-v-simferopolskom-sizo-zakryvaut-kamery-na-karantin-i-ne-testiruut-uznikov-pravozasitniki.html>

³ 30.12.2020 У грудні проти кримчан ухвалили рекордну кількість вироків за відмову служити в армії РФ <https://crimeahrg.org/uk/u-grudni-proti-krimchan-uhvalili-rekordnu-kilkist-virokiv-za-vidmovu-sluzhiti-v-armi%d1%97-rf/>

⁴ 07.01.2021 До Криму за час окупації переселилося щонайменше 200 тисяч росіян <https://crimeahrg.org/uk/do-krimu-za-chas-okupaczi%d1%97-pereselilosya-shhonajmenshe-200-tisyach-rosivan/>

⁵ Всероссийский оператор военной ипотеки <https://krym.voenperezd.ru/>

прав на вільне вираження думки, порушення права на зібрання, порушення права на вільний доступ до інформації, тощо).

Мілітаризація Кримського півострова

Російська Федерація продовжує нарощувати контингент своїх Збройних сил і сил Чорноморського Флоту на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя. Склад Чорноморського флоту було посилено введенням нових суден, зокрема, малого ракетного корабля «Гайворон» (проект - 21631). Судно озброєне крилатими ракетами «Калібр-НК», це вже п'ятий корабель проекту 21631, що базується в м. Севастополі. Також до складу флоту було введено низку допоміжних суден⁶.

Кількість навчальних ракетних стрільб здійснених суднами ЧФ РФ у 2020 році, порівняно з 2019-м, зросла вдвічі, до більш як 30-ти. Також було здійснено близько 200 артилерійських стрільб по повітряних цілях⁷. Додатковою загрозою для ТОТ АР Крим та м. Севастополя є те, що судна ЧФ РФ регулярно здійснюють «патрулювання», зокрема, в акваторії Середземного моря, що дозволяє потенційному супротивнику РФ розглядати місце їх базування в якості мішені.

В розвитку військового контингенту на ТОТ АР Крим та м. Севастополя Російська Федерація, крім посилення флоту, також робить ставку на потенціал стратегічних ракетних озброєнь і злагодження між різними видами військ. Зокрема, шляхом проведення стратегічних командно-штабних навчань із залученням військ Південного та Західного військового округів.

В 2021 році на території м. Севастополя заплановано будівництво сучасної радіолокаційної станції «Яхрома», яка буде працювати в чотирьох діапазонах, з кутом огляду 270 градусів⁸. Таким чином, незважаючи на глобальну пандемію і встановлені санкційні обмеження, розвиток військового контингенту на ТОТ АР Крим та м. Севастополь залишається для РФ пріоритетом.

Погіршення екологічної ситуації на ТОТ АР Крим та м. Севастополя

Погіршення екологічної ситуації на Кримському півострові після початку тимчасової окупації безпосередньо пов'язано зі збільшенням антропологічного навантаження на місцеві екосистеми. Російською Федерацією було розпочато низку великих інфраструктурних проектів – будівництво транспортного переходу через Керченську протоку, будівництво газопроводу Краснодарський край – Крим, Сімферопольської та Севастопольської ТЕС, автомобільної дороги Керч – Севастополь (траси «Таврида»), тощо.

⁶ 04.01.2021 Мілітаризація Криму триває: ракетні стрільби та віртуальні навчання <https://arc.construction/8751?lang=uk>

⁷ 04.01.2021 Силы Черноморского флота в 2020 году провели в 2 раза больше ракетных стрельб по сравнению с предыдущим годом <https://structure.mil.ru/structure/forces/navy/news/more.htm?id=12333220@egNews>

⁸ 04.01.2021 Радиолокационная станция "Яхрома" в Крыму будет работать в четырех диапазонах <https://tass.ru/armiya-i-opk/10402757>

Для потреб будівництва окупаційною адміністрацією активно нарощувався видобуток будівельних матеріалів, в тому числі на природоохоронних територіях. Наприклад, внаслідок видобутку піску з дна Каркінітської затоки було фактично знищено Бакальську косу, яка має статус регіонального ландшафтного парку. Засобами космічного моніторингу ще в 2017 році було зафіксовано видобуток піску з території Верхньо-Чурбашського та Нижньо-Чурбашського хвостосховищ, місця захоронення відходів промислового виробництва Камиш-Бурунського залізорудного комбінату. В шламах з території хвостосховища зафіксовані значні перевищення гранично допустимих рівнів концентрації миш'яку, сурми, ванадію, хрому, заліза⁹. Видобуток піску з дамби хвостосховища загрожував її розмиванням, забрудненням чорноморської акваторії.

Під час будівництва траси «Таврида» було знищено 111 тис. дерев і 116 тисяч кущів¹⁰. Подібні дії окупаційної адміністрації можуть бути критичними з огляду на перспективи ерозії ґрунтів сільськогосподарського призначення, особливо в ситуації недостатньої кількості опадів.

Окупаційна адміністрація порушує режими природокористування територій. Зафіксовано випадки житлового будівництва на природоохоронних територіях (зокрема, в урочищі Ласпі, де при цьому було знищено насадження реліктового ялівцю), виведення територій з природоохоронного статусу.

Постановою Уряду Російської Федерації від 13.09.2018 № 1091 «Про створення особливо охороняємих природних територій федерального значення на території Республіки Крим» в Криму було створено 9 природних територій федерального значення, що перебувають під особливою охороною. Такі дії окупаційної адміністрації є порушенням міжнародного гуманітарного права, зокрема статті 55 «IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі» від 18.10.1907.

Від початку тимчасової окупації Кримського півострова РФ активно нарощувала споживання обмеженого водного ресурсу. Не були зупинені великі промислові підприємства м. Армянськ та м. Красноперекопськ. Внаслідок порушення технологічного процесу в ніч з 23 на 24 серпня 2018 року на заводі Кримський Титан (перереєстровано відповідно до вимог законодавства РФ, як ТОВ «Титанові інвестиції») стався атмосферний викид шкідливих речовин. Україна була змушена закрити контрольні-пропускні пункти на адміністративній межі з ТОТ АР Крим та м. Севастополь. Окупаційна адміністрація відреагувала на ситуацію зі значною затримкою і лише після повторних атмосферних викидів.

Внаслідок нераціонального споживання водних ресурсів до кінця 2020 року ситуація з водозабезпеченням Кримського півострова була катастрофічною. Наявні обмежені водні ресурси були перерозподілені на користь великих адміністративних центрів – м. Сімферополь та м. Севастополь. При цьому м. Сімферополь, м. Ялта та ціла низка інших населених пунктів отримували воду за графіком 6 годин на добу. 15 грудня 2020 року так

⁹ 01.02.2018 НА ТЕРИТОРІЇ АР КРИМ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ВИДОБУТОК ТОКСИЧНОГО ПІСКУ <https://mtot.gov.ua/naterytoriyi-ar-krym-prodovzhuyetsya-vydobutok-toksychnogo-pisku>

¹⁰ 07.02.2020 Аварії, виселення, збитки екології: жертви «траси смерті» у Криму <https://ua.krymr.com/a/avariyi-vyselennya-zbytky-ekolohiyi/30422546.html>

зване «Міністерство житлово-комунального господарства Республіки Крим» повідомило про стан наповненості водосховищ півострова на 12.12.2020. П'ять водосховищ (Загірське, Баланівське, Тайганське, Аянське, Старокримське) наближались до показника «мертвий об'єм», після вичерпання якого їх використання технологічно перестане бути можливим¹¹. Звіт кримського «Гідрометцентру» за грудень 2020 року зафіксував значний недобір водного стоку¹². Подібна ситуація загрожує повною деградацією інфраструктури водозабезпечення на ТОТ АР Крим та м. Севастополя, що матиме незворотні наслідки для екології Кримського півострова.

3. Кримська платформа – новий переговорний майданчик на тему поточного становища з деокупації АРК та міста Севастополь

Листом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 27.11.2020 № 22/7.2-4321-20 на адресу Міністерства закордонних справ України було погоджено без зауважень проект Указу Президента України «Про заходи з підготовки та проведення в Україні установчого Саміту «Кримської платформи».

Вважаємо, що в межах роботи «Кримської платформи» мають опрацьовуватися такі проблемні напрямки:

- Гуманітарні питання. Моніторинг порушень прав людини, дотримання РФ своїх зобов'язань як окупаючої держави

Учасниками платформи мають опрацьовуватися питання забезпечення доступу на територію Кримського півострова міжнародних правозахисних і моніторингових місій (УВКПЛ ООН, ЮНЕСКО, СММ ОБСЄ). Зокрема, з метою моніторингу і документування випадків порушень прав людини, запобігання таким порушенням. Глобальною метою Кримської платформи, в цьому контексті, має бути примушення РФ до дотримання своїх зобов'язань як окупаційної держави, щодо забезпечення прав і свобод цивільного населення на тимчасово окупованій території, дотримання зобов'язань відповідно до вимог міжнародного гуманітарного права (зокрема, в питаннях переміщення населення, захисту культурної спадщини, і т.і.).

- Політико-правові питання. Дотримання політики невизнання спроби анексії АР Крим та м. Севастополя. Принципи взаємодії з тимчасово окупованою територією.

Кримська платформа має опрацьовувати питання визначення нормативних і ціннісних передумов політики невизнання спроби анексії АР Крим та м. Севастополя. В тому числі, санкційної політики, як її безпосереднього вияву, а також – більш широкого комплексу питань, допустимих форм взаємодії західних партнерів України з окупованими територіями, та з РФ з питань окупованих територій. Наприклад, щодо допустимих підстав відвідання іноземними громадянами тимчасово окупованих територій АР Крим та м. Севастополя.

¹¹ 15.12.2020 Власти Крыма опубликовали данные об остатках воды в водохранилищах (+фото) <https://ru.krymr.com/a/news-krym-vodohranilistcha-mertvyj-objom/31001643.html>

¹² Обзор состояния рек за месяц http://meteo.crimea.ru/?page_id=3225

В той же час, для України у вказаному блоці питань пріоритетним є перегляд системи взаємовідносин з тимчасово окупованими територіями АР Крим та м. Севастополь. Зокрема, щодо ефективного захисту прав громадян України на ТОТ (спрощення доступу до адміністративних, освітніх та інших послуг без визнання російського статусу Кримського півострова), перегляду/скасування Закону України «Про вільну економічну зону Крим», тощо.

В кінцевому підсумку, метою роботи Кримської платформи на цьому напрямку є створення умов, коли РФ буде змушена розглядати можливості звільнення території Кримського півострова.

4. Санкції проти Російської Федерації як інструмент деокупації АРК та міста Севастополь

Санкційна політика України потребує серйозного вдосконалення. Зокрема, через напрацювання принципово нового Закону України «Про санкції».

Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України було опрацьовано та підготовано пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про санкції», розробником якого виступило Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. Водночас, вважаємо, що внесення змін до чинного Закону України «Про санкції» не знімає необхідності розробки повноцінного нового нормативно-правового акту з вказаного питання. Який би, зокрема, визначав стратегічні передумови, мету, методи і засоби здійснення санкційної політики; забезпечував адекватну міжвідомчу координацію з питання санкцій; дозволяв ефективно здійснювати моніторинг застосування санкцій; оперативно доповнювати і переглядати санкційні переліки, тощо. *(Питання внесення змін до Закону України «Про санкції» розглянуто в довідкових матеріалах до пункту 5 порядку денного комітетських слухань).*

5. Необхідні правові зміни для прискорення деокупації АРК та міста Севастополь

З метою визначення правового статусу і правового режиму тимчасово окупованої території АР Крим та міста Севастополь Верховною Радою України було прийнято два Закони України, які визначили основні положення функціонування зазначеної території:

- Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»;
- Закон України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» (далі – Закон «Про ВЕЗ Крим»).

1. Необхідні зміни до нормативно-правових актів:

- **До Закону «Про ВЕЗ Крим».**

Закон «Про ВЕЗ Крим» фактично не регулює сферу правовідносин, на яку спрямовується його дія, а також встановлює протиріччя з одного й того самого предмета регулювання, зокрема:

- повинен визначати особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України (згідно із статтею 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»). Однак економічна діяльність на тимчасово окупованій території не здійснюється саме у зв'язку з її окупацією;

- повинен створювати вільну економічну зону (ВЕЗ «Крим»). Однак на даній території не може здійснюватися діяльність українськими підприємцями з урахуванням її окупації;

- повинен врегульовувати інші аспекти правових відносин між фізичними і юридичними особами, які знаходяться на тимчасово окупованій території або за її межами. Однак у зв'язку з тимчасовою окупацією таке регулювання об'єктивно не проводиться.

- повинен регулювати виключно господарську діяльність відповідних суб'єктів, однак встановлює дискримінаційні обмеження по відношенню до мешканців Кримського півострова, визначивши таких громадян нерезидентами.

Окрім того, у відповідності до Закону «Про ВЕЗ Крим» органом господарського розвитку та управління ВЕЗ «Крим» є Керуюча компанія ВЕЗ «Крим», яка є юридичною особою і перебуває у державній власності, функції та повноваження якої, а також порядок контролю за її діяльністю визначаються Кабінетом Міністрів України. Станом на сьогодні Керуюча компанія ВЕЗ «Крим» не утворена.

Також, у відповідності до ч. 2 ст. 1 Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон», метою створення спеціальних (вільних) економічних зон є, в першу чергу, залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізація спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України.

Тобто, метою діяльності вільної економічної зони є розвиток зовнішньоекономічної діяльності, залучення інвестицій у пріоритетні галузі виробництва, розширення ринку праці.

Проте (і це логічно), Закон «Про ВЕЗ Крим» обмежує, а в окремих статтях та пунктах забороняє залучення іноземних інвестицій на територію вільної економічної зони «Крим».

Так, Закон «Про ВЕЗ Крим» не відповідає логіці законодавства про вільні економічні зони, регулює інші відносини, які за жодних умов не мають бути врегульовані цим законом - питання особистих майнових та немайнових прав громадян, які не ведуть господарську діяльність, проте проживають на території ВЕЗ «Крим».

Таким чином, одним з першочергових кроків задля деокупації та реінтеграції АР Крим та міста Севастополь і її населення є скасування Закону «Про ВЕЗ Крим» з одночасним внесенням змін до законодавчих актів України.

Варто зазначити, що відповідно до листа Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнародних відносин від 04.06.2020 під головуванням народного депутата України Рустема Умерова створено робочу групу щодо скасування Закону «Про ВЕЗ Крим», до якої увійшли, зокрема, представники Мінреінтеграції.

- **До Закону України «Про санкції».**

Закон України «Про санкції» визначає найбільш загальні підстави для застосування санкцій проти фізичних і юридичних осіб. Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про санкції», підставами для застосування санкцій є:

«...дії іноземної держави, іноземної юридичної чи фізичної особи, інших суб'єктів, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності та/або порушують права і свободи людини і громадянина, інтереси суспільства та держави, призводять до окупації території, експропріації чи обмеження права власності, завдання майнових втрат, створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод».

Подібна позиція дозволяє максимально розширити перелік діянь, що можуть бути визнані достатніми для застосування санкцій, що сприяє протидії загрозам національним інтересам і національній безпеці держави. Водночас, у законі відсутні чіткі критерії ідентифікації випадків, які невідворотно мають бути передумовою для застосування санкцій до фізичних і юридичних осіб.

Чинною нормативно-правовою базою не передбачено процедури регулярного перегляду наявних санкційних списків. Рішення Ради національної безпеки і оборони України про застосування, скасування та внесення змін до санкцій фактично вводиться в дію один раз на рік. Наявні акумульовані Урядом пропозиції про застосування санкцій впроваджуються зі значною затримкою. Відсутній механізм оперативного виправлення санкційних списків, зокрема, у випадку внесення некоректних даних, відсутності реальних підстав для застосування санкцій проти фізичних і юридичних осіб.

На даний момент в Україні відсутній центральний координаційний орган влади з питань санкційної політики, відсутній єдиний реєстр фізичних і юридичних осіб, до яких застосовано санкції. Вимоги Порядку є недостатніми для повноцінної кодифікації і узагальнення наявної бази даних з питань санкцій. Органи влади фактично не несуть відповідальності за некоректне чи неправомірне застосування санкцій.

Питання реалізації функції впровадження і моніторингу санкційних обмежень не регулюється окремим нормативно-правовим актом. Здійснення відповідних функцій покладається на органи влади лише з огляду на їх функціональні обов'язки відповідно до установчих документів. Відповідно, неефективне впровадження санкційної політики органом влади не має для нього будь-яких негативних наслідків.

Законом України «Про санкції» не передбачено можливості застосування санкцій до пов'язаних фізичних і юридичних осіб.

Потребує вирішення питання застосування обмежувальних заходів по відношенню до фізичних та юридичних осіб України через порушення санкційного режиму.

Відповідно до частини другої статті 1 Закону України «Про санкції», *«...санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність».*

Таким чином, законом передбачено можливість застосування санкцій лише до громадян України, що здійснюють терористичну діяльність.

2. Прийняття потребують такі Закони:

- Про державну політику перехідного періоду – комплекс заходів із подолання наслідків міжнародного збройного конфлікту Російської Федерації та України (проект розроблений Міністерством Реінтеграції);
- Про корінні народи України;
- Про статус кримськотатарського народу;
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження адміністративної процедури державної реєстрації фактів народження та смерті, які відбулися на тимчасово окупованій території України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі (реєст. № 3713);
- Проект Постанови ВРУ «Про деякі питання захисту права на свободу світогляду та віросповідання вірян Кримської єпархії Української православної церкви (Православної церкви України) та збереження приміщення Кафедрального собору святих рівноапостольних князя Володимира та княгині Ольги» (реєст. № 3447);